

המחלקה המשפטית

יעל כהן רימר, עו"ד (מוסמכת במשפטים)
תמר לוסטר, עו"ד
מרים זלקינד, עו"ד
יערה בצלאל, עו"ד

ורדית דמרי-מדר, עו"ד (מוסמכת במשפטים)
שני רבינוביץ, עו"ד (מוסמכת במשפטים)
יעל קסטן-רבסקי, עו"ד (מוסמכת במשפטים)
מיה טל, עו"ד
נירה שלו, עו"ד (מוסמכת במשפטים)

14 ביולי, 2016

לכבוד
מר אבי ליכט
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי פיסקאלי)
משרד המשפטים

ח.ג.

הנדון: התייחסות עמותת ידיד להצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' __) (מסלול מקוצר),

התשע"ו - 2016

1. עמותת ידיד - מרכזי זכויות בקהילה (ע"ר) (להלן: "עמותת ידיד") מתכבדת להציג את עמדתה, בעניין הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' __) (מסלול מקוצר), התשע"ו - 2016, העוסק במסלול המקוצר, לקראת הדיון הקבוע בועדת חוקה חוק ומשפט ביום 19.7.16.
2. עמותת "ידיד", שתמכה כל העת בקיומו של המסלול המקוצר, מצרה על כך שהנוסח המוצע והעדכני של תזכיר החוק, לעומת נוסחים שהופצו רק בשבועות האחרונים שונה בצורה משמעותית ביותר ואינו כולל מסלול חובה לחובות נמוכים.
3. "ידיד" מביעה פליאה עמוקה על השינוי המהותי שחל לאחרונה בנוסח החוק ותוהה על הסיבות שהביאו לכך שלבית החוק עוקרה מתוכן באשר הוא קובע עתה, בניגוד לנוסחים קודמים כי לא יהיה מסלול חובה לחובות נמוכים ובכך מנציח את השארותם של חייבים רבים במסלול המוביל לחיים בעוני ובהזרה חברתית.
4. "ידיד" קוראת להסדרת המסלול המקוצר באופן שיכלול מסלול חובה לחובות נמוכים עד 5000 ₪, על מנת להגדיל את השימוש שנעשה במסלול המקוצר נוכח היתרונות הגלומים בו ובפרט נוכח יעילותו. הותרת המסלול המקוצר כפי שמוצע בתזכיר ללא מסלול חובה, תותיר על כנה פגיעה חמורה בחייבים עקב תפיחת חובות לסכומים גבוהים מאוד ביחס לחוב המקורי עקב הוצאות ושכר טרחת עו"ד ולמעשה מרוקנת מתוכן את תכלית המסלול המקוצר.
5. עוד יודגש כי התזכיר המוצע מתעלם מהמלצות דו"ח מבקר המדינה בנושא מנגנון גביית חובות בהוצאה לפועל מאפריל 2016 אשר ממליץ על הסדרת מסלול מקוצר חובה לחובות נמוכים, הן נוכח הפגיעה הקשה בחייבים עקב ניפוח חובות וגבייה בלתי סבירה והן נוכח בזבוז משאבי מדינה בהעדר מסלול מקוצר חובה נוכח הנתונים כיום, ולמעשה הטיוטה המוצעת משרתת את עורכי הדין בלבד המייצגים זוכים בהוצאה לפועל.

המחלקה המשפטית ידיד – מרכזי זכויות בקהילה (ע"ר)

6. למסלול המקוצר יתרונות משמעותיים על פני המסלול הרגיל ביחס לחובות נמוכים כפי שיפורט להלן.
7. ראשית, המסלול המקוצר מאפשר הסדרת החוב בלא ניפוח שכר טרחת עורכי דין והוצאות.
8. כך ניתן לראות היום גידול בלתי סביר בשיעור של מאות אחוזים מסכום החוב בתיקים בסכומים נמוכים המתנהלים במסלול הרגיל ולא המקוצר. מדובר על הגדלת סכומי החוב כבר ביום הפתיחת התיק ולמעשה גבייה לא פרופורציונאלית ביחס לגובה החוב, נוכח אגרת פתיחת תיק, שכ"ט א והוצאות המתווספים עם פתיחת התיק, ובהמשך מתווסף גם שכ"ט ב ואגרות נוספות בגין הליכים.
9. כך לדוג', בדו"ח המבקר ניתנת דוגמא של תיק הוצל"פ שנפתח באפריל 2014 על שטר בסך 37 ₪, ולאחר אגרת פתיחת תיק ע"ס 187 ₪, שכ"ט א ע"ס 166 ₪ ושכ"ט ב בסך 631 ₪ עמד בספטמבר 2015 ע"ס 1208 ₪. המדובר בניפוח החוב לסכום בלתי סביר וכאשר בסופו של יום החייב יחויב בגין חוב הגבוה פי 32 מהחוב המקורי. הבעייתיות מתחדדת נוכח **ההיקף העצום של תיקים בסכומים נמוכים**, כאשר לפי דו"ח המבקר 1.25 מיליון תיקים, שהם כ-52% מהתיקים שנוהלו באוגוסט 2015 בהוצאה לפועל, נפתחו לגביית חוב של עד 5000 ₪.
10. כל העלויות הללו מושתות בסופו של יום על החייב, אשר ממילא סובל ממצוקה כלכלית קשה בגינה נקלע לחובות מלכתחילה. למעשה, גידול בחוב במסלול הרגיל בתיקים נמוכים מקשה על החייב להסדיר את חובו ולצאת ממעגל החובות ופועל באופן הפוך מתכלית הליכי הגבייה אשר נועדו לסייע בגביית החוב ובכך רק מקשה על המערכת בסופו של יום בגביית החוב.
11. יצוין כי מלבד הפגיעה הברורה בחייב, לטעמנו אין כל הצדקה כמערכת לאפשר קיומו של מנגנון במסגרתו עורכי דין נהנים משכר טרחה מופרז הגבוה בעשרות מונים ביחס לחוב המקורי, דבר שמצדיק את עצם קיומו של המסלול המקוצר מתחילת דרכו.
12. שנית, קיומם של הליכי גבייה ישירים בלבד: אמצעי הגבייה הננקטים במסגרת המסלול המקוצר הינם אמצעי גבייה ישירה בלבד - קרי הליכים כנגד רכושו של החייב: עיקולי צד ג' ועיקולי רכב בלבד, וללא סמכות לנקיטת הליכי גבייה עקיפה כגון הטלת הגבלות וצוי הבאה. ברי כי ישנו יתרון נוסף במסלול המקוצר, אשר מצליח להשיג את מטרת הגבייה תוך שימוש בהליכים פחות פוגעניים נגד חייבים.
13. שלישית, הקטנת ניגוד העניינים הפוטנציאלי: למרבה הצער לעיתים עורך הדין המייצג את הזוכה בהליכי הוצאה לפועל, ומקבל את שכר טרחתו מהחייב, מצוי במצבים של ניגוד עניינים כאשר פועל לגבות את שכר טרחתו, לעיתים אף במנותק מגביית החוב לזוכה. במצב זה, יש במסלול המקוצר כדי לנטרל את ניגוד העניינים המובנה.
14. רביעית, יעילותם הרבה ביחס לחובות קטנים: כפי שפורט בהרחבה בתזכיר, המסלול המקוצר מהווה מסלול יעיל לגביית חובות נמוכים. כך, אחוז סגירת התיקים במסלול המקוצר גבוה מהרגיל (65% במסלול המקוצר נסגרו ביחס ל-55% בלבד מאותו סוג תיקים במסלול הרגיל), וכן תיקים המתנהלים במסלול המקוצר מתנהלים על פני תקופה קצרה יותר (203 ימים בממוצע במסלול המקוצר לעומת 393 ימים במסלול הרגיל).

המחלקה המשפטית ידיד – מרכזי זכויות בקהילה (ע"ר)

15. ברם, מנתוני דו"ח מבקר המדינה עולה כי המסלול המקוצר כיום (בהעדר מסלול חובה) מנוצל באופן חלקי בלבד. כך מינואר 2014 עד סוף יוני 2015 רק 17% מסך התיקים שניתן היה לפתוח במסלול המקוצר נפתחו באופן זה. ברי כי ככל שאין מסלול חובה, מרבית הזוכים מעדיפים לפתוח תיקי הוצאה לפועל במסלול הרגיל כך שנפסק בתיק ההוצאה לפועל גם שכר טרחה אשר מושת על החייב.
16. אשר על כן, לאור היתרונות הרבים והברורים במסלול המקוצר יש לקבוע מסלול חובה לחובות נמוכים עד 5000 ₪. ככל שלא ייקבע מסלול מקוצר חובה לחובות נמוכים, התועלת של המסלול המקוצר תהיה מינורית והפגיעה מכך בחייבים, בזוכים ובמערכת הגבייה תהיה רבה, לרבות המשך בזבוז משאבי המדינה שמפעילה ומתחזקת את המסלול המקוצר, למרות שלא נעשה בו די שימוש, כפי שפורט בהרחבה בדו"ח מבקר המדינה.
17. יתרה מכך, בהתאם להמלצות דו"ח מבקר המדינה, מוצע לקבוע אגרה נמוכה יותר בפתיחת תיקים קטנים במסלול המקוצר, אשר תהלוס את גובה החוב הנגבה בתיק.
18. כמו כן, מוצע כי ככל שחייב מסדיר את חובו בתיקים אלה הנפתחים במסלול המקוצר תוך 90 יום, לא ייחשבו הנתונים הללו כנתונים שליליים המועברים במסגרת חוק נתוני אשראי. בכך נמנע מחייב, אשר הסדיר בתקופה קצרה ומשמדובר בחוב נמוך יחסית, את הנזקים העקיפים כתוצאה מהעברת המידע הנ"ל.
19. נודה לטיפולכם ושינוי התזכיר בהתאם להערות הח"מ.

בכבוד רב,

יעל קסטן-רבסקי, עו"ד
מחלקה משפטית, עמותת ידיד

ורדית דמרי מדר, עו"ד
מנהלת מחלקה משפטית, עמותת ידיד

העתקים:

תומר מוסקוביץ, מנהל רשות האכיפה והגבייה
עו"ד ענת הר אבן, יועמ"ש רשות האכיפה והגבייה